

Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

Bestuursprogramma

2023-2027

Aanbod van de gezamenlijke provincies

JANUARI 2024

Interprovinciaal Overleg

Gezamenlijke provincies

[WWW.IPO.NL](http://www.ipo.nl)

En nu aan de slag!

Een nieuwe bestuursperiode voor provincies is bij uitstek een moment om een stevig fundament te leggen onder onze eigen samenwerking waar we als vereniging van provincies voor staan. Dit bestuursprogramma is wat mij betreft dat fundament. Ook omdat samenwerken een vereiste is om alle opgaven in Nederland aan te pakken en het benodigde verschil te kunnen maken in de leefomgeving van onze inwoners. De noodzaak om samen te werken geldt voor de 12 provincies onderling, maar ook over de provincies in haar relatie tot de andere overheden en partners in de regio. Met dit programma agenderen we de inzet op alle beleidsthema's waar wij gezamenlijk aan werken wat we de komende periode verder zullen gaan uitwerken in werkprogramma's. De provincies vervullen een sleutelrol bij het oplossen van de maatschappelijke vraagstukken in hun rol als middenbestuur en als gebiedsregisseur. Uiteindelijk willen we als provincies vanuit onze publieke opdracht werken aan een toekomstbestendig en mooi Nederland, waaraan elke regio bijdraagt en waarin elke regio telt.

'Dit bestuursakkoord is geschreven vanuit de diepe overtuiging dat we als overheden allemaal nodig zijn om de grote opgaven van Nederland aan te pakken!'

Namens de gezamenlijke provincies

Jaap Smit

Voorzitter IPO bestuur

Bestuursprogramma IPO 2023-2027

Om als twaalf provincies slagvaardig op te treden, stelt het IPO-bestuur dit bestuursprogramma op. Met dit programma geeft het IPO-bestuur richting aan wat de provincies in gezamenlijkheid willen bereiken de komende vier jaar.

In het eerste hoofdstuk van het bestuursprogramma staat de rol van provincies als middenbestuur en als gebiedsregisseur centraal evenals de manier waarop de twaalf provincies samenwerken in IPO-verband. Hoofdstuk 2 geeft per beleidsopgave aan wat de ontwikkeling is die de provincies voor zich zien en welke strategische doelen zij gezamenlijk willen bereiken.

Voor de inhoudelijke programma's en adviescommissies dient dit bestuursprogramma als kapstok. De doelen die hierin zijn opgenomen werken de Bestuurlijke Adviescommissies (BAC's) verder uit in werkprogramma's. Om in de loop van de tijd responsief en adaptief te kunnen blijven en in te kunnen spelen op ontwikkelingen worden de doelstellingen getoetst en zo nodig bij de vaststelling van de begroting bijgesteld.

Hoofdstuk 1

De provincies vervullen een sleutelrol bij het oplossen van de maatschappelijke vraagstukken in hun rol als middenbestuur en als gebiedsregisseur.

Overal in Nederland spelen grote maatschappelijke uitdagingen waarvoor provincies samen met anderen werken aan oplossingen. Dat doen wij in het belang van de inwoners in onze provincies. In tegenstelling tot wat we in de jaren 90 dachten, is Nederland niet 'af'. Er zijn transities nodig op vele terreinen, zoals op het gebied van klimaat en energie, wonen en bereikbaarheid, de landbouw en het voedselsysteem, bodem en water, biodiversiteit, regionale - en circulaire economie en digitalisering. Provincies hebben daarbij vaak gelijke belangen, waarvoor samenwerking belangrijk is, maar verschillen natuurlijk ook van elkaar qua karakter en oplossingsrichtingen. Wij werken daarom samen met respect voor ieders authenticiteit.

De provincies hebben als democratisch gelegitimeerd middenbestuur en als gebiedsregisseur een sleutelrol om voor inwoners in het hele land veel te realiseren en politiek gewenste verandering vorm te geven. Dat doen zij door op regionaal niveau partijen bij elkaar te brengen, samen te werken met andere overheden, scherpe keuzes te maken en de uitvoering van provinciale taken krachtig ter hand te nemen, steeds met de leefbaarheid van dorpen, steden en het platteland voor ogen. Daarbij beginnen ze niet bij nul; ze zijn hier al hard mee aan de slag.

Wat nu vooral nodig is, is samen met de mensen in het gebied oplossingen tot stand brengen. Om het vertrouwen in de politiek en het bestuur te vergroten is het belangrijk dat ons werk op draagvlak van inwoners kan rekenen. Daarbij pakken we de vraagstukken niet sectoraal, maar in samenhang op. Omdat ook de werkelijkheid buiten 'integraal' is.

Bestuursprogramma, onze gezamenlijke opdracht in het Interprovinciaal Overleg

In IPO-verband werken de provincies ook de komende periode in gezamenlijkheid aan het waarmaken van hun rol als betrouwbaar middenbestuur. Het optrekken in IPO-verband is van grote waarde, omdat je met zijn twaalfen sterker staat dan alleen. Niet in de laatste plaats in je belangenbehartiging richting het Rijk en andere medeoverheden, maar ook in het uitwisselen van kennis en kunde en het stimuleren van vernieuwingsprocessen, zoals ook de IPO-statuten beschrijven.

De rol van van provincies kent uiteraard onderlinge accentverschillen, omdat elke provincie en elke regio zijn couleur locale kent. De waardering voor deze onderlinge verschillen en aandacht voor elke regio komt ook naar voren in het rapport 'Elke Regio Telt!'. Wel zijn de landelijke vraagstukken overal aan de orde en overstijgen oplossingen vaak provinciale grenzen. Juist daarom is samenwerking, in IPO-verband, van groot belang. Daarbij werken provincies met oog voor de menselijke maat, samen met inwoners in hun gebied.

Om bij deze samenwerking slagvaardig op te treden, heeft het IPO-bestuur dit bestuursprogramma opgesteld. Met dit programma geeft het IPO-bestuur richting aan wat de provincies deze bestuursperiode in gezamenlijkheid willen bereiken. Het IPO-bestuur doet dat door te benoemen wat de behoefte is uit de samenleving, wat de gezamenlijke kijk daarop is, welke strategische lijnen daaruit voortvloeien en welke activiteiten de gezamenlijke provincies daarop uitzetten. Op die manier brengt het bestuur focus aan op de onderwerpen waarop de twaalf provincies samenwerken.

Voor de inhoudelijke programma's en adviescommissies dient dit bestuursprogramma daarmee als kapstok. De doelen die hierin zijn opgenomen kunnen Bestuurlijke Adviescommissies (BAC's) nader uitwerken in werkprogramma's, daarmee wordt geconcretiseerd hoe we de doelen in de praktijk gaan realiseren.

Waar willen we als gezamenlijke provincies naar toe en wat vraagt dat?

Uiteindelijk willen we als provincies vanuit de door inwoners gewenste opdracht werken aan een toekomstbestendig en leefbaar Nederland. Dat betekent dat we onze rol als middenbestuur zelfbewust en zelfkritisch moeten invullen. Het is een rol die we nog niet eerder vanuit zo'n grote urgentie en reikwijdte en met deze grote mate van complexiteit hebben vervuld.

Om die rol krachtig te kunnen vervullen, hanteren we als gezamenlijke provincies de volgende uitgangspunten:

- 1. Alles wat we doen, doen we voor onze inwoners*
We betrekken de belangen van onze inwoners bij het aangaan van al die grote uitdagingen. Zij hebben een belangrijk stuk van de oplossing in handen. We vragen ons steeds af wat maatregelen betekenen en hoe we de lusten en lasten van maatregelen eerlijk kunnen verdelen. We willen de problemen niet afwentelen op onze burens, de aarde of komende generaties. Vanuit dat brede welvaartsperspectief willen we handelen.
- 2. We willen bijdragen aan een betrouwbare overheid*
We willen een voor inwoners herkenbare en betrouwbare overheidslaag zijn. Daarnaast zijn wij ook een betrouwbare partner van gemeenten, waterschappen en het Rijk. Wij committeren ons aan het realiseren van de grote en complexe opgaven waar we voor staan. Wij dragen met onze voorstellen bij aan samenhang in beleid en uitvoering. We werken als één overheid samen en doen dat op basis van wederzijds vertrouwen en wederkerige afspraken. Dat vraagt evenwichtige interbestuurlijke en financiële verhoudingen. Zo willen wij een betrouwbare overheid zijn.
- 3. We brengen ambities en middelen in balans en hebben aandacht voor de uitvoerbaarheid*
Wij willen vasthouden aan het principe van samenhangende oplossingen die toekomstbestendig zijn. Dus werken we er voor woningzoekenden aan om veel meer huizen te bouwen, maar doen we dat ook in goed bereikbare woonwijken die klimaatneutraal en klimaatadaptief zijn. Dit vraagt om een

goede gezamenlijke programmering van het Rijk en de decentrale overheden en zowel adequate financiële randvoorwaarden als een robuuste financieringssysteem (provinciefonds en belastinggebied), waardoor de middelen structureel in balans zijn met de opgaven en taken. De huidige ambities met betrekking tot de opgaven zijn groot en overtreffen de beschikbare middelen bij provincies (geld, capaciteit, specifieke expertise e.d.). Het is nodig dat de middelen structureel toereikend zijn of dat de ambities naar omvang of in de tijd worden bijgesteld. Daarnaast moet bij het formuleren van doelen ook altijd aandacht blijven zijn voor de uitvoerbaarheid.

Hoe werken we als provincies samen binnen het Interprovinciaal Overleg?

We werken als vereniging van de samenwerkende provincies vanuit de ambitie om te werken als één overheid. Dat betekent op alle fronten met elkaar samenwerken, afstemmen, van elkaar leren en koers bepalen.

We gaan aan de slag zonder dat we alles aan de voorkant kunnen uittekenen en uitrekenen. We moeten onderweg samen de condities creëren die nodig zijn voor resultaat. En we zullen ons regelmatig stoten aan stenen die op ons pad liggen of geconfronteerd worden met veranderende omstandigheden en nieuwe inzichten.

Binnen IPO-verband werken de provincies op de volgende punten samen:

Positiebepaling en belangenbehartiging

Als vanouds zet de vereniging in op gezamenlijke positiebepaling van provincies. We dragen dat uit in ambtelijk en bestuurlijk overleg. Om de gezamenlijke standpunten naar buiten te dragen, zetten we in op belangenbehartiging. Niet alleen regionaal en nationaal, maar ook internationaal en Europees, via het [Huis van de Nederlandse Provincies](#) in Brussel. Want wat in Brussel gebeurt is vaak heel bepalend voor wat provincies te doen hebben.

De functie van positiebepaling en belangenbehartiging blijft ook de komende bestuursperiode een samenbindende kern van onze

activiteiten. Het streven is om de belangenbehartiging meer plaats te laten vinden vanuit de ambitie om te werken als één overheid: overheden die naast elkaar staan, niet tegenover elkaar. Waar mogelijk trekken we samen op met het Rijk, gemeenten en waterschappen en waar nodig voeren we politieke lobby namens de gezamenlijke provincies.

Platformfunctie: 'leren door te doen'

De sleutelrol van het middenbestuur vraagt een grote inzet op kennisuitwisseling en met elkaar 'al doende' leren. We willen in deze bestuursperiode onze eigen platformfunctie voor gebiedsgericht en integraal werken op een goede manier organiseren. Dat vraagt een gezamenlijke kennis- en leerinfrastructuur die ons helpt om tot gezamenlijke inzichten en een gezamenlijke feitenbasis te komen.

Daarnaast willen we - breder dan binnen IPO - samen met het Rijk en andere decentrale overheden, kijken hoe we de decentrale kennisfunctie kunnen versterken. Zodat kennis en leren onlosmakelijk onderdeel zijn van de gebiedsprocessen.

Uitvoering van wettelijke taken en (inter)bestuurlijke afspraken

Als onderdeel van het IPO ondersteunt [BIJ12](#) de provincies bij de uitvoering van (wettelijke) provinciale taken en gezamenlijke ambities. Provincies zoeken steeds meer via BIJ12 samenwerking op zodat efficiency, schaalvoordelen en beperking van de kosten per provincie kunnen worden gerealiseerd. Daarbij ondersteunt BIJ12 provincies met kennis en expertise, met name op de domeinen natuur, stikstof en faunabeheer.

Om als provincies op een uniforme en integrale manier invulling te kunnen blijven geven aan de doelen voor de komende jaren, is voortdurende aandacht voor het verstevigen van de informatiepositie van de provincies nodig. Hierbij wordt de vraag naar gestandaardiseerde en betrouwbare data, hoogwaardige informatieproducten, volwaardige monitoring en gedegen kennis en expertise steeds groter en urgenter. Dit vraagt om een strategische doorontwikkeling van BIJ12 om de provincies structureel te kunnen blijven ondersteunen, zodat provincies bestuurlijke keuzes

kunnen maken. Zo zet BIJ12 in op verdere professionalisering van de uitvoering van wettelijke taken, zoals de afhandeling van de faunaschade. Ook het gestandaardiseerd ophalen van data wordt de komende tijd verder doorontwikkeld, zodat die als optelbare gegevens kunnen worden doorgegeven aan de provincies. Hiermee kunnen provincies op een uniforme manier invulling geven aan bijvoorbeeld de gebiedsprocessen. Het genereren van betrouwbare en herleidbare informatie over onder meer natuurherstelmaatregelen, omgevingscondities en doelbereik van de natuuropgaven, zowel op landelijk als op gebiedsniveau wordt een steeds belangrijkere opgave voor BIJ12. Om hieraan tegemoet te komen wordt, goede, betrouwbare en gedegen monitoring van de natuuropgaven verder doorontwikkeld. Daarbij is het investeren in het vergroten, borgen en professioneel ontsluiten van kennis en expertise over gezamenlijke opgaven een belangrijke opgave.

BIJ12 heeft de unieke positie om (ICT-) informatievoorzieningen (verder) te ontwikkelen en data te verzamelen die provincies ondersteunen bij beleidsmatige en bestuurlijke keuzes, zoals elders aangegeven in dit bestuursprogramma. Vooralsnog vindt dit met name plaats in het natuurdomein, maar dit kan verder worden uitgebreid naar ondersteuning op andere opgaven.

Slagvaardige samenwerking

De samenwerking in IPO-verband valt of staat bij een goede voorbereiding en terugkoppeling van de IPO-vergaderingen en een eenduidige communicatie naar buiten toe. Dat betekent onder meer dat bestuurders IPO-vergaderingen voorbespreken in hun eigen College en vervolgens in IPO-vergaderingen ook namens hun College spreken. Naderhand wordt de uitkomst van bestuursvergaderingen en van BAC's ook binnen de provinciehuizen teruggekoppeld. Is er een gezamenlijk standpunt ingenomen? Dan communiceren we daar als twaalf provincies over met één mond. Op die manier houden we elkaar – waar afgesproken – vast en verrassen we elkaar niet.

Voor een slagvaardige samenwerking in IPO-verband is communicatie tussen GS en PS van belang. Aan de hand van terugkoppelingen van GS naar PS, IPO-nieuwsbrieven, openbare verslagen en position papers en technische briefings worden PS-leden in staat gesteld om op de hoogte te blijven van alle IPO-dossiers .

Hoofdstuk 2

Dit hoofdstuk beschrijft wat voor elke BAC de strategische doelen zijn waar de provincies in IPO verband aan werken. Elke paragraaf geeft ook de belangrijkste ontwikkeling en context weer.

Wat ons bindt is de rol en verantwoordelijkheid die we hebben: democratisch gelegitimeerd middenbestuur en onze rol als gebiedsregisseur. Kern van die taak is horizontaal en verticaal verbinden. Dat betekent onder meer gezamenlijke punten agenderen in Den Haag en Brussel, signalen van onze bewoners vanuit de regio opvangen en naar het Rijk doorgeven, zorgen dat er uitvoerbaar beleid komt, van elkaar leren en begrip en draagvlak vergroten voor de stappen die we moeten nemen. Vanuit die verbindende rol trekken we samen op in IPO-verband en faciliteert het IPO de provincies bij het behalen van strategische doelen.

IPO ondersteunt de leden om hun rol als middenbestuur waar te maken. Afhankelijk van waar het stagneert (de negatieve prikkel) of waar kansen voor synergie liggen (de positieve prikkel) acteren we op de verschillende doelen waar provincies voor staan. Hoe we dat als IPO organisatie de komende bestuursperiode doen, wordt uitgewerkt in concrete werkprogramma's.

2.1 Klimaat en energie

Provincies committeren zich aan het Klimaatakkoord uit 2019. Samen met maatschappelijke partners willen wij werken aan een betaalbare, betrouwbare en volledig duurzame energievoorziening in 2050. Sinds dit akkoord worden ambities opgehoogd en herijkt. Dit wordt onder meer gevoed door nieuw EU-beleid (Green Deal, Fit-for-55).

Het Klimaatakkoord stelt doelen richting 2030, dit punt komt snel dichterbij. De eerste jaren na 2019 stonden in het teken van het scheppen van de juiste randvoorwaarden en het op gang brengen van de uitvoering. Intussen zijn er ook al een aantal successen geboekt. Nederland is bijvoorbeeld Europees koploper zonne-energie en 16,7% van onze energievoorziening is momenteel afkomstig uit hernieuwbare bronnen.

De uitvoering kent in de praktijk echter de nodige uitdagingen.

Dit hoort bij een transitie van deze proportie, waar sprake is van diverse onzekere factoren. Provincies en andere uitvoerende partijen hebben last van schaarste: bijvoorbeeld aan investeringsmiddelen, arbeidskrachten, grondstoffen en transportcapaciteit op het stroomnet. Ook het gebrek aan fysieke ruimte knelt en vanwege de toenemende kosten voor bedrijven en burgers is draagvlak voor klimaatbeleid niet altijd vanzelfsprekend.

De gezamenlijke provincies kunnen een bijdrage leveren aan het oplossen van die onzekerheden en belemmeringen en zo de uitvoeringskracht van de individuele provincies versterken.

In IPO verband werken de provincies samen aan de volgende strategische doelen:

1. Provincies zijn in staat om bij te dragen aan het oplossen van netcongestie. Zij doen dat door onorthodoxe maatregelen te stimuleren en te werken aan een toekomstbestendig energiesysteem, rekening houdend met innovaties.
2. Er wordt invulling gegeven aan sectorale doelen en maatregelen voortkomend uit het Klimaatakkoord en aanvullend klimaatbeleid en daarbij blijven we het belang van energiebesparing benadrukken.
3. Provincies organiseren integraliteit en samenhang binnen het energiesysteem en tussen de verschillende sectoren en energiedragers.
4. Provincies zijn in staat om zorg te dragen voor zorgvuldige ruimtelijke inpassing van het energiesysteem van de toekomst.

2.2 Landelijk gebied

De provincie heeft een belangrijke verantwoordelijkheid voor het landelijk gebied. Met het Natuurpact is het natuurbeleid gedecentraliseerd; in de Wet natuurbescherming en de Omgevingswet zijn de verantwoordelijkheid en instrumentarium van provincies vastgelegd. Bovendien hebben provincies de rol van regisseur van gebiedsprocessen.

Alle provincies hebben een Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) in concept gereed, als provinciale uitwerking van het Nationaal Programma Landelijk Gebied. De opgaven voor natuur, water, klimaat, stikstof en landbouw worden integraal uitgewerkt in deze gebiedsprogramma's.

Voor de kwaliteit en leefbaarheid van het landelijk gebied is perspectief nodig voor de ondernemers, bewoners, beheerders en gebruikers. Agrariërs en andere ondernemers vragen (duidelijkheid over het) toekomstperspectief voor de onderneming. De bewoners genieten van het leven op het platteland, waarderen hun gebied en kunnen verantwoordelijkheid nemen voor de ontwikkeling ervan. Beheerders vragen om duidelijkheid hoe en binnen welke (financiële) kaders zij bij kunnen dragen aan de beheer- en ontwikkelopgaven. Gebruikers willen voldoende ruimte hebben om te kunnen genieten van het landelijk gebied.

Het is belangrijk dat dit perspectief wordt geboden, door het aanpakken van de knelpunten van de opgaven waarmee agrariërs en andere ondernemers nu geconfronteerd worden, en door het bieden van een perspectief en een ontwikkelrichting voor de langere termijn. In de Propositie landelijk gebied (Handen uit de mouwen voor een toekomstbestendig landelijk gebied) hebben provincies verder uitgewerkt hoe zij opgaven in het landelijk gebied, met Rijk en andere partners, kunnen realiseren.

In IPO verband werken de provincies samen aan de volgende strategische doelen:

1. Provincies ontwikkelen met het Rijk een geborgde aanpak voor stikstofreductie, die ervoor zorgt dat toestemmingsverlening weer van de grond komt, die een oplossing biedt voor PAS-melders en die toewerkt naar een toekomstbestendige wijze van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Deze aanpak bevat ook generieke maatregelen op nationaal of Europees niveau.
2. Provincies zijn op stoom met de uitvoering van hun PPLG's. In de gebiedsprocessen zijn zichtbare stappen gezet om geïntegreerde oplossingen te bereiken, voorzien van middelen en instrumentarium en gericht op een duurzaam en toekomstbestendig perspectief voor bewoners en ondernemers. Het Rijk stelt de provincies hier ook toe in staat, als betrokken partner in de uitvoering, met wederkerige afspraken over langjarige beschikbaarheid van middelen, instrumenten en (experimenteer)ruimte.
3. Provincies blijven werken aan een gunstige staat van instandhouding van de natuur. Waar nodig worden daarvoor afspraken in het Natuurpact geactualiseerd. Ook wordt doorgewerkt aan de Agenda Natuurinclusief, waarin natuur aan andere sectoren gekoppeld wordt. Als de EU-verordening natuurherstel wordt vastgesteld dan leidt dit tot een intensivering van die aanpak. Omdat de impact groot is zullen provincies bijdragen aan het nationale herstelplan, dat het Rijk moet opstellen.
4. Provincies zetten stappen waarmee duidelijkheid ontstaat voor het gebiedsgerichte perspectief voor de landbouw. In afstemming met het Rijk is een aanpak voorbereid voor de volgende GLB-periode (Gemeenschappelijk Landbouwbeleid), die aansluit op de behoeften en perspectieven in de gebiedsprocessen.
5. Provincies geven effectief invulling aan hun taken in het Natuurpact, waaronder het faunabeleid. In afstemming met het Rijk worden de mogelijkheden benut om de kosten voor faunaschade beter te beheersen, dit onder andere door in te zetten op kostenreductie van faunaschade via afstemming tussen provincies over beheer en efficiënte afhandeling van schade.

2.3 Bereikbaarheid en infrastructuur

Voor de grote opgaven waar Nederland de komende jaren voor gesteld staat (wonen, klimaat, stikstof, leefbaarheid, bereikbaarheid, bestaanszekerheid) is de inrichting van ons systeem van bereikbaarheid en infrastructuur van grote betekenis. De inzet van de provincies is gericht op het realiseren van zorgeloze mobiliteit, voor alles en iedereen in 2050. Verkeersveilig, zonder emissies, met een optimale bereikbaarheid, toegankelijk voor jong en oud, arm en rijk, valide en mindervalide. Betaalbaar, veilig, comfortabel, makkelijk én gezond.

De uitdagingen zijn de komende bestuursperiode aanzienlijk: de files nemen toe, bereikbaarheid is ongelijk verdeeld over regio's en bevolkingsgroepen, het aantal verkeersdoden stijgt en natuur, leefomgeving en klimaat staan onder druk.

Op alle bestuursniveaus zijn de middelen voor investeringen in infrastructuur en exploitatie van het openbaar vervoer beperkt. De gezamenlijke provincies zetten daarom in op een andere aanpak van mobiliteit, waarbij bereikbaarheid voor iedereen het uitgangspunt is.

Daarbij benutten provincies de samenwerking die ze hebben opgebouwd met de Regionale Mobiliteitsprogramma's en de belangrijke rol die ze hebben bij het realiseren van ruimtelijke opgaven.

In IPO verband werken de provincies samen aan de volgende strategische doelen:

1. De noodzaak van fysieke mobiliteit verminderen, o.a. door slimme ruimtelijke ordening, duurzame mobiliteitsoplossingen en afspraken met werkgevers en onderwijsinstellingen over werk- en openingstijden en thuiswerken.
2. Een verschuiving in de vervoerswijzekeuze (modal shift) door de keuze voor een duurzamer vervoermiddel dan de auto gemakkelijker en aantrekkelijker te maken. Dit vindt onder meer plaats door realisatie van het Nationaal Toekomstbeeld Fiets en het Toekomstbeeld OV, waarin rekening is gehouden met verschillen tussen de gebieden. Daarnaast wordt ingezet op adequate financiering van het OV, aanpassing van regelgeving waardoor diverse vormen van collectief vervoer meer in samenhang kunnen opereren, fiscale maatregelen en de uitbreiding van de werkgeversaankpak. Voor bereikbaarheid van dorpen en andere gebieden met beperkte toegang tot OV blijven we ook aandacht hebben voor goede wegverbindingen.
3. Het op gang brengen van de verduurzaming in het goederenvervoer. Dit komt ook tot uitdrukking in de modaliteitskeuze. Er wordt focus aangebracht in de provinciale rol.
4. De verbetering van de kwaliteit en de duurzaamheid van de provinciale infrastructuur, onder meer doordat meer budget beschikbaar is voor beheer, onderhoud en aanleg van infrastructuur, de aanleg van laadinfrastructuur voor elektrisch rijden en innovatieve inzet van mobiliteitsdata.
5. De verkeersveiligheid op het provinciale wegennet wordt verbeterd met hulp van de financiële impuls van het Rijk, door inzet op gedrag en educatie, beter data-management ten behoeve van risico gestuurd werken en door versterkte handhaving

2.4 Ruimte en Leefomgeving

In onze gebieden komt alles bij elkaar. De veelheid aan opgaven die op de provincies afkomen moet in goede banen worden geleid met het oog op de schaarse ruimte waar we in ons dichtbevolkte land zorgvuldig mee om willen gaan. Bij de inpassing van alle ruimtelijke opgaven moet dan niet alleen gedacht worden aan het bouwen van woningen en voorzieningen, maar ook aan de ruimtebehoefte van defensie alsook water en bodem sturend. In de ruimtelijke voorstellen hebben provincies een zo integraal mogelijke vertaalslag gegeven aan enerzijds de nationale ambities uit het Startpakket en anderzijds de eigen provinciale ambities.

Kwaliteit van de leefomgeving is voor provincies een belangrijk uitgangspunt. Dat betekent niet alleen een mooie en vertrouwde leefomgeving, maar ook een leefomgeving die gezond, veilig en duurzaam is. Provincies zien 'kwaliteit van de leefomgeving' als een overkoepelend thema, dat helpt om vanuit een meer integrale blik tot oplossingen te komen. Het scheppen van de juiste condities en randvoorwaarden, inclusief een goed en robuust milieutoezichtstelsel, is essentieel.

Belangrijke beleidsopgaven zijn 'water en bodem sturend', de woningbouwopgave en de versterking van het VTH-stelsel. Bij de eerste is vasthouden van gebiedseigen water één van de sturende factoren. Bij de tweede wordt zoveel als mogelijk voortgebouwd op bestaande verstedelijkingsstrategieën, provinciale woningbouwafspraken en de 35 regionale woondeals, waarbij niet alleen provincies maar ook het Rijk levert in kader van wederkerigheid. Bij de derde gaat het om de versterking van robuuste omgevingsdiensten als onderdeel van een coherent stelsel.

In IPO verband werken de provincies samen aan de volgende strategische doelen:

1. De ruimtelijke voorstellen worden geïncorporeerd in de Nota Ruimte en provinciaal omgevingsbeleid (visie en verordening). Departementen voelen en tonen zich partner in de realisatie. Ambities en middelen zijn in balans, dankzij een goede gezamenlijke programmering, afgestemd tussen Rijk en provincies.
2. Provincies kunnen hun bestuurlijke woningbouwafspraken realiseren, doordat heldere randvoorwaarden zijn ingevuld, waarbij ruimte is voor regionaal maatwerk. Er is bovendien wetgeving waarmee provincies sturing geven aan het realiseren van de woonopgave (inclusief 2/3e in het sociale en betaalbare segment). Daarbij zijn de woningbouwplannen toekomstbestendig.
3. De structurerende keuzes uit Water en Bodem sturend worden geïmplementeerd en waar nodig juridisch geborgd in PPLG's, gebiedsprocessen en provinciaal omgevingsbeleid. Provincies zijn in staat hun rol te pakken (toezicht op waterschappen, regulering grondgebruik, ruimtelijke maatregelen, vergunningverlening) om bij te dragen aan het behalen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water in 2027. Daarbij geldt 'meten is weten': hoe gericht we weten waar vervuiling vandaan komt, hoe sneller we de waterkwaliteit kunnen verbeteren.
4. Provincies zijn in staat gezonde leefomgeving (als wettelijke taak onder de omgevingswet) te verankeren in het beleid, waarbij de verschuiving in het Rijksbeleid; 'gezondheid als sturend principe', wordt meegewogen.
5. Provincies zijn in staat nadrukkelijk invulling te geven aan een samenhangend leefomgevingsbeleid. Inspanning is nodig om te borgen dat de juiste randvoorwaarden zijn ingevuld om een gezonde, duurzame en veilige leefomgeving te kunnen bewerkstellingen binnen de provinciale bevoegdheden.
6. Een goed functionerend VTH-stelsel is voor provincies van belang en daarom werken de provincies aan robuuste en toekomstbestendige omgevingsdiensten binnen een versterkt stelsel als geheel. Voor dit proces is een langjarige inspanning nodig door alle VTH-partners, waarbij de provincies hun eigen rol (her)formuleren als aanvulling op de stelselverantwoordelijkheid van het Rijk.

2.5 Regionale economie en cultuur

Voor de regionale economie zijn de grote maatschappelijke transitie naar een duurzame, circulaire en digitale samenleving leidend.

Provincies stimuleren innovatie van onderop, creëren goede ruimtelijke condities voor economische activiteiten en zorgen dat het (innovatieve) MKB is aangetakt op genoemde transitie. Dit alles gebeurt vanuit de kracht en het profiel van de eigen regio en vanuit het perspectief van brede welvaart. Hierbij is het behoud van EU-steun via structuurfondsen van belang.

Cultuur en erfgoed zijn belangrijke pijlers voor de samenleving en de regionale identiteit. Cultuur draagt bij aan verbeeldingskracht, aan bezinning en aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. Het biedt perspectief en geeft ruimte aan vernieuwing. Daarmee zijn cultuur en erfgoed ook belangrijke dagers voor onze gastvrijheidseconomie.

Provincies dragen actief bij aan een gezonde culturele sector, die voor alle inwoners in alle regio's toegankelijk, dichtbij en betaalbaar is. Dit versterkt het vestigingsklimaat, creëert werkgelegenheid en brengt mensen bij elkaar. Provincies doen dat vanuit hun wettelijke taken en vanuit hun rol om brede welvaart in de regio te bevorderen. Cultuur en met name Erfgoed speelt daarnaast een verbindende rol in de ruimte, in de ruimtelijke vraagstukken borgt het erfgoed lokale identiteit, kennis en een fundament om op door te bouwen. Provincies zetten zich in voor het maken van goede afspraken met andere overheden en organisaties over kunst, cultuur en erfgoed.

In IPO verband werken de provincies samen aan de volgende strategische doelen:

1. Ruimte voor economie is onderdeel van de integrale ruimtelijke opgave, zowel in de regio als landelijk.
2. De innovatie- en valorisatiekracht in de regio's is versterkt en vormt de basis voor de transitie in de regio, met oog voor zowel het innovatieve als het brede MKB. De provinciale inzet op innovatie en valorisatie is daarbij stevig aangehaakt op het landelijke missiegedreven innovatiebeleid en het EU-innovatiebeleid. Verduurzaming en digitalisering staan daarbij centraal en een goede digitale infrastructuur is hiervoor essentieel.
3. In de transitie naar een circulaire economie zijn op regionale schaal goede voorbeelden ontstaan van gesloten kringlopen, waardoor het perspectief op een circulair Nederland in 2050 in de regio helder tastbaar en helder is.
4. De aandacht voor de vrijetijdsector zal met name gericht zijn op het verder vormgeven van de transitie van de sector volgens het Landelijke Perspectief op Bestemming 2030, inclusief het creëren van voldoende ruimte voor verdere ontwikkeling van zowel recreatie als toerisme. De organisatie en structuur van de sector is verbeterd, mede als gevolg van de Samenwerkingstafels waartoe het Rijk het initiatief heeft genomen.
5. Er wordt dankzij inzet van provincies op regionale en landelijke schaal 'als één overheid' samengewerkt bij onderhoud, ontwikkeling en educatie van kunst, cultuur (inclusief de bibliotheken) en erfgoed. Er zijn goede afspraken (bestuurlijk en financieel) gemaakt tussen provincies, OCW en VNG om dit te bewerkstelligen.

2.6 Financiën en openbaar bestuur

Volwassen interbestuurlijke samenwerking kan niet zonder een geborgd stelsel van evenwichtige bestuurlijke en financiële verhoudingen. Op dit moment is sprake van een onbalans tussen rol en verantwoordelijkheid die provincies hebben en de mogelijkheid om daar ook zelf (democratisch gelegitimeerd) inhoudelijk en financieel invulling aan te geven. Daar komt bij dat het (beperkte) eigen belastinggebied van provincies aan erosie onderhevig is.

Een ander punt van aandacht en zorg van de gezamenlijke provincies is de uitvoerbaarheid en realiseerbaarheid van Haagse beleidsplannen. Omdat veel van de opgaven een transitiekarakter hebben, vraagt dat een andere aanpak: niet alles laat zich aan de voorkant meer uitrekenen en uittekenen. Voor realisatie is ook de inbreng, de creativiteit en het vakmanschap nodig van inwoners, ondernemers, ambtenaren en bestuurders die op de vierkante kilometer tot geïntegreerde oplossingen moeten zien te komen. Dat vraagt een aanpak van 'leren door te doen' in gebieden en tussen gebieden. Zo'n andere aanpak ontstaat niet vanzelf en vraagt een gezamenlijke taal, methoden en werkafspraken in en tussen bestuurslagen.

In IPO verband werken de provincies samen aan de volgende strategische doelen:

1. Provincies staan in hun rol van middenbestuur voor een goede wederkerige samenwerking tussen decentrale overheden en met het Rijk (en de verschillende departementen)
2. Er zijn noodzakelijke stappen naar evenwichtige en stabiele financiële verhoudingen gezet (betreft o.a. de financieringssystematiek, het verdeelmodel tussen provincies en het eigen belastinggebied). Dit is gedaan in constructief overleg met het Rijk.
3. De interbestuurlijke verhoudingen zijn verbeterd doordat provincies samen met het Rijk, de VNG en de UvW nieuwe afspraken over deze verhoudingen hebben gemaakt (denk hierbij aan onderwerpen uit de Actieagenda Sterk Bestuur: Code Interbestuurlijke Verhoudingen, Uitvoerbaarheidstoets, Beleidskader decentraal bestuur, Taakdifferentiatie).
4. Op initiatief van provincies is in goede samenwerking met andere overheden en kennisinstellingen de regionale kennisfunctie aanzienlijk versterkt en ondersteunend aan het 'leren door te doen' in gebiedsprocessen. Provincies hebben samen afspraken gemaakt die nodig zijn om uitwisseling van kennis en leren van elkaar efficiënt te organiseren.

2.7 Digitalisering

De digitale transformatie in de samenleving heeft ook blijvende impact op het werk van provincies. Om de grote transitie in de fysieke leefomgeving succesvol het hoofd te kunnen bieden is digitalisering een noodzakelijke randvoorwaarde. Immers, dat kan niet zonder een betrouwbare en veilige informatie- en datahuishouding en een goede informatiepositie. Voor optimale beleidskeuzes moeten provincies kunnen beschikken over de juiste gegevens (data).

Moderne technologieën als artificiële intelligentie (AI) kunnen hierbij de komende jaren een versneller zijn (denk aan de ontwikkeling van “smart mobility” of “smart energy systems”). Digitalisering helpt zo de ruimtelijke dynamiek van met elkaar interfererende maatschappelijke opgaven beter te doorzien en beter geïntegreerde oplossingen te vinden.

Digitalisering heeft ook grote impact op de regionale economie en economische sectoren (van maakindustrie en logistiek tot landbouw). Het is belangrijk dat bijvoorbeeld mkb-bedrijven goed op de digitale ontwikkelingen aansluiten.

Digitalisering roept daarnaast ethische vragen op (over veiligheid, toegankelijkheid, transparantie, privacy, menselijke waardigheid etc.). Door aan de normen van Europese en nationale wetgeving te voldoen worden dergelijke publieke waarden in provincies geborgd. Digitalisering biedt dus kansen en dilemma's. Provincies ontwikkelen daarom binnen dit bestuursprogramma een interprovinciale digitaliseringsstrategie, om zich optimaal te kunnen verhouden tot deze onvermijdelijke ontwikkeling.

In IPO verband werken de provincies samen aan de volgende strategische doelen:

1. Ter ondersteuning van integrale gebiedsprocessen en de rol van gebiedsregisseur hebben de provincies een versterkte informatiepositie op het gebied van de samenhangende transities in de fysieke leefomgeving. Hiermee wordt het vinden van (geïntegreerde) ruimtelijke oplossingen en het maken van ruimtelijke keuzes in de gebiedsprocessen ondersteund. Er zijn goede afspraken om uitwisselbaarheid van data tussen overheden te borgen. We realiseren binnen dit thema informatieproducten die provincies ondersteunen bij de ontwikkeling van ruimtelijke voorstellen in het kader van NOVEX. Zo kunnen slimme beleidskeuzes worden gemaakt voor concurrerende opgaven in de gebieden. Als provincies gebruik willen maken van AI en andere digitale innovaties ondersteunen wij hen hierbij en zorgen we voor kennisdeling. Bij dit alles maken we slim gebruik van ontwikkelingen bij het Rijk, zoals de beleidsvisie Zicht op Nederland en de Interbestuurlijke Datastrategie, en Europese ontwikkelingen zoals de komst van de European data spaces.
2. Provincies voldoen aan Europese en nationale digitaliseringswetgeving (Wet open overheid, Wet digitale overheid, Europese Open Datarichtlijn, etc.). IPO heeft met provincies een goede aanpak hiervoor ontwikkeld en pakt op verzoek van provincies bepaalde onderdelen hiervan op namens de gezamenlijke provincies. We ontwikkelen bijvoorbeeld een handreiking die provincies kunnen gebruiken om digitaliseringswetgeving vanuit Europa optimaal te kunnen implementeren. Binnen dit thema sluiten provincies ook aan op het Cyber Security Incident Response Team (CSIRT) van het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC), conform de opdracht van het IPO-bestuur uit december 2023.
3. Provincies hebben lessen getrokken over hoe digitalisering op een verantwoorde manier kan worden omarmd en kan bijdragen aan oplossingen voor maatschappelijke opgaven. Digitalisering zit daarmee in het hart van alle grote opgaven. De Interprovinciale Ethische Commissie (IEC) adviseert over borging van publieke waarden bij digitale transformatie van provincies. We ondersteunen

binnen dit thema provincies ook bij het ontwikkelen van 21ste eeuwse vaardigheden en competenties in de organisatie, en bij digitaal leiderschap.

2.8 Werkgeverszaken

De komende jaren staan we voor een aantal uitdagende ontwikkelingen. Het gaat hierbij vooral om de krapte op de arbeidsmarkt, de hoge inflatie, de hervorming van het pensioenstelsel en de complexe gesprekken die gevoerd gaan worden met de vakbonden. Daarnaast vindt binnen werkgeverszaken een herinrichting plaats die in 2024 zal uitkristalliseren.

Ook wordt in IPO-verband continue gewerkt aan de cao provinciale sector, het doorontwikkelen en borgen van goed provinciaal en publiek werkgeverschap en de rechtspositie en integriteit van politiek ambtsdragers.

In IPO verband werken de provincies samen aan de volgende strategische doelen:

1. Een cao voor de provinciale sector, waarbij de afspraken uit de nieuwe cao's zijn geïmplementeerd en worden gemonitord en geëvalueerd.
2. Doorontwikkeld en geborgd goed provinciaal en publiek werkgeverschap. Het IPO werkt hierbij, via Zelfstandige Publieke Werkgevers (ZPW), goed samen met onderwijssectoren en andere decentrale overheden.
3. Een sterkere rechtspositie voor politiek ambtsdragers. Door middel van belangenbehartiging en consultatie is er bijgedragen aan de wet- en regelgeving hieromtrent, waarbij extra aandacht is gevestigd op de pensioenen.

Telefoon: 070 888 1212
E-mail: communicatie@ipo.nl

Den Haag
Herengracht 23